

SOVET DAVLATINING PARCHALANISHI VA SOBIQ SOVET RESPUBLIKALARIDA MUSTAQILLIKNING E'LON QILINISHI

TIIAME

Reja:

1. MDHning tashkil topishi.
2. SSSR tarqalgandan keyingi muammolar.

Tayanch iboralar

TIIAME

- **Geostrategiya – davlatning xalqaro maydonda olib boradigan** tashqi siyosiy va iqtisodiy faoliyati yo’nalishlari. Geostrategiya milliy xavfsizlik doktrinasining ajralmas qismi bo’lib, geosiyosiy yoki geoiqtisodiy makonda o’z maqsadiga erishish uchun davlat tomonidan qo’llaniladigan harakat texnologiyalarini ham o’z ichiga oladi.
- **«Rangli inqilob» – bu XX asr oxiri – XXI asr boshlaridagi** norozilik namoyishlari va ular natijasida yuz bergen hokimiyat almashinuvlarining umumiyligi nomi.

SSSR va Rossiya Federatsiyasi gerbi

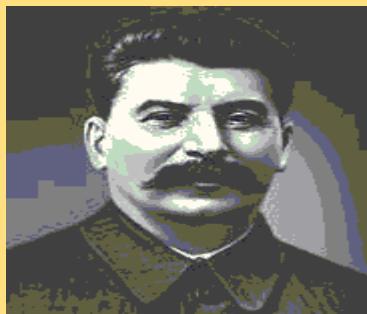
TIAME

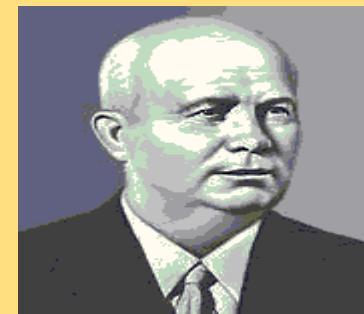
SSSR rahbarlari

TIIAME

1922-1953 yillarda
MQning bosh kotibi
I.V.Stalin

1953-1964 yillarda
KPSS MQning 1-kotibi
N.S.Xrushchev

1964-1982 yillarda
MQning bosh kotibi
L.I.Breznev

1982-1984 yillarda
MQning bosh kotibi
Yu.V.Andropov

1984-1985 yillarda
MQning bosh kotibi
K.U.Chernenko

1985-1991 yillarda MQning bosh
kotibi, 1990-1991 yillarda SSSR
Prezidenti M.S.Gorbachov

SSSR tarkibidagi davlatlar

1. Ukraina
2. Moldaviya
3. Belorussiya
4. Litva
5. Latviya
6. Estoniya
7. Gruziya
8. Ozarbayjon
9. Armaniston
10. Turkmaniston
11. Qozog'iston
12. O'zbekiston
13. Qirg'iziston
14. Tojikiston
15. RSFSR

Sovet ittifoqining parchalanganidan afsuslanasizmi?

TIIAME

Javob variantlari	1992y	2000y	2004y	2005y	2006y
Ha	66	75	71	65	61
Yo'q	23	19	22	25	30
Javob berishga qiynalaman	11	6	7	10	9

Sovet ittifoqining parchlanishi muqarrarmidi yoki parlanmasligi mumkinmidi?

Javob variantlari	1998y.	2001y.	2004y.	2006 y.
Muqarrar edi	24	29	24	27
Parchalanishni oldini olish mumkin edi	58	58	65	59
Javob berishga qiynalaman	18	13	11	14

MDHning tashkil topishi

TILAME

- 1991-yilning oxiriga kelib barcha sobiq respublikalar SSSR tarkibidan chiqqanligini e’lon qildilar.
- 1991-yil 8-dekabrda Rossiya, Ukraina va Belarus rahbarlari yig‘ilib, SSSR siyosiy birlik sifatida tugatilganligini va Mustaqil Davlatlar Hamdo‘stligi (MDH) tuzilganligini tasdiqladilar.

MDH bayrog'i

MDH tarkibining tasdiqlanishi

TIIAME

- 1991-yil dekabrda Qozog'istonning Olmaota shahrida bo'lib o'tgan uchra shuvda Deklaratsiya qabul qilinib, SSSR xalqaro huquq subyekti va geosiyosiy reallik sifatida o'z faoliyatini tugatganligi ta'kidlandi. Shu yil oxirigacha Boltiqbo'yi respublikalari – Latviya, Litva, Estoniyadan tashqari barcha sobiq sovet respublikalari MDH tarkibiga kirdi.

MDH tarkibi

TIIAME

- [Armaniston 21-dekabr 1991](#)
- [Ozarbayjon 21-dekabr 1991](#)
- [Belarus 8-dekabr 1991](#)
- [Qozog‘iston 21-dekabr 1991](#)
- [Qirg‘iziston 21-dekabr 1991](#)
- [Moldova 21-dekabr 1991](#)
- [Rossiya 8-dekabr 1991](#)
- [Tojikiston 21-dekabr 1991](#)
- [Turkmaniston 21-dekabr 1991](#)
- [Ukraina 8-dekabr 1991](#)
- [O‘zbekiston 21-dekabr 1991](#)

SSSR tarqalgandan keyingi muammolar.

TIIAME

- Siyosiy rivojlanish bilan bog‘liq bo‘lib SSSR hududida tashkil topgan mustaqil davlatlarda siyosiy jihatdan demokratik tizimning qaror topishi juda og‘ir kechdi
- Avtoritar rejimlar o‘rnatildi
- Muxolifat shafqatsiz bartaraf qilindi
- Sovet rejali iqtisodiyotining belgilari saqlansa-da, asosan bozor iqtisodiyoti yo‘li tanlandi
- Rossiyaning iqtisodiy, texnologik va harbiy imkoniyatlari pasayishi sababli xalqaro maydondagi obro‘yi tushdi

SSSR targalgandan keyingi muammolar.

TILAME

- 1999-yil oxirida B. Yelsin prezidentlik vakolatlarini V. Putinga topshirdi.
- 2000-yil mart oyida bo‘lib o‘tgan saylovlarda V. Putin Rossiya prezidenti etib saylandi. U davlatni boshqarish tizimini isloh qildi.

SSSR tarqalgandan keyingi muammolar.

TIIAME

- 2000-yillar boshlariga kelib, Rossiya og‘ir ahvoldan chiqib oldi. Tashqi siyosatda AQSH va G‘arbning yetakchi davlatlari bilan munosabatlar tarangligicha qoldi.
- 2014-yili Ukrainada yuz bergen navbatdagi «rangli inqilob»dan so‘ng Qrimning Rossiyaga qo‘shilishi ortidan G‘arb davlatlari Rossiyaga qarshi iqtisodiy sanksiyalar e’lon qildi.
- Rossiya «Katta sakkizlik» – G-8 dan chiqarildi.

SSSR tarqalgandan keyingi muammolar.

TILAME

- Rossiya bilan Boltiqbo‘yi davlatlari o‘rtasida ham u yerda yashovchi ko‘p sonli rusiyzabon aholi huquqlari va hududiy masalalar bo‘yicha qattiq tortishuvlar bo‘lib o‘tdi.
- Tojikiston va Moldova respublikalarida fuqa rolararo mojarolar yuz berganda, Rossiya o‘zining iqtisodiy va strategik manfaatlari yuzasidan bu muammolarni bartaraf qilishda qatnashdi.

SSSR tarqalgandan keyingi muammolar.

TILAME

- XXI asr boshlarida Rossiya tashqi siyosatida ham jiddiy o‘zgarishlar yuz berdi. MDH davlatlari bilan ham munosabatlarga katta e’tibor berila boshladи. Masalan, 2017-yili O‘zbekiston va Rossiya munosabatlari yangi bosqichga ko‘tarilib, ikki tomonlama yirik hamkorlik kelishuvlari imzolandi.

Erishilgan yutuqlar

TILAME

- 2000-yillardan boshlab MDH davlatlari iqtisodiy o'sish sur'atlarini ko'rsatib kelmoqda.
- 2012-yil natijalari bo'yicha MDH davlatlarida YIMning o'sishi 4 % ni tashkil qildi. Aholi jon bo shiga YIMning hajmi bo'yicha MDH mamlakatlari Lotin Amerikasi, Yaqin Sharq kabi mintaqalarini quvib o'tdi.

Erishilgan yutuqlar

TILAME

Bugungi kunga kelib, MDHdan tashqari mintaqaviy xalqaro tashkilotlar ham paydo bo‘ldi.

Bular: Shanxay Hamkorlik Tashkiloti (SHHT), Bojxona Ittifoqi

Uyga vazifa

TIIAME

- 1. SSSR parchalangandan so'ng sobiq sovet davlati hududida MDH qanday rol o'ynadi?
- 2. Mustaqillikka erishgan sobiq sovet respublikalari rivojlanishida qanday siyosiy va iqtisodiy muammolar vujudga keldi?
- 3. 2010-yillardan keyin Rossiya va MDH davlatlari o'rtasidagi munosabatlarda qanday o'zgarishlar yuz berdi?
- 4. 2000-yillardan boshlab MDH davlatlari rivojlanishida qanday o'zgarishlar ro'y berdi?